

סנהדרין דף קו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קצא

59 ואמר רבי יצחק, מאי דכתיב (איוב כ טו) 'חול בלע ונקיאנו מבענו
60 וירישנו אל, אמר דוד המלך לפני הקדוש ברוך הוא, רבנו של
61 עולם, ימות דואג, כעונש על מעשיו הרעים, שאמר לשון הרע
62 לשאלו וגרם להריגת כהני נוב. אמר לו הקדוש ברוך הוא, 'חול
63 בלע ונקיאנו' – המתן עד שישכח דואג את כל התורה שלמד,
64 וכאילו יקיא את מה שבלע. אמר לפניו דוד, 'מבענו וירישנו אל' –
65 אל תמתין לו עד שישכח ויקיא מעצמו את תורתו, אלא יירישנו
66 אל, ה' ימחר וישכיח ממנו את התורה, וימות.
67 ואמר רבי יצחק, מאי דכתיב (תהלים נב ז) 'גם אל ותצד לנצח' אמר
68 הקדוש ברוך הוא לדוד, נתיי דואג לעלמא דאתי – יבוא דואג לחי
69 העולם הבא, אמר לפניו דוד, 'גם אל ותצד לנצח' – שיה' ינתן
70 וישברו שלא יהיה לו חלק בעולם הבא, שהוא לנצח. ומאי דכתיב
71 בהמשך הפסוק 'ותצד מאהל ושרד מארץ חיים סלה', אמר
72 הקדוש ברוך הוא, לימרו שמעתא בי מדרשא משמיה – יאמרו דברי
73 תורה בבית המדרש משמו של דואג. אמר לפניו דוד, 'ותצד ויפסד
74 מאהל', ו'אהל' הוא כינוי לבית המדרש, שיתוך ויעקר משם דואג
75 לגמרי ולא יוזכרו דברי תורה בשמו. אמר הקדוש ברוך הוא, ליתיו
76 ליה גנין רבן – יהיו לדואג בניס תלמידי חכמים, אמר לו דוד את
77 האמור בסיום הפסוק 'וישרד מארץ חיים סלה', שיתוך ה' את
78 שורשיו מארץ החיים, והיינו שלא יהיו לו בניס תלמידי חכמים.
79 ואמר רבי יצחק, מאי דכתיב (שפעה לג יח) 'איה סופר איה שוקל איה
80 סופר את המגדלים' יש לדרוש את הפסוק על דואג האדומי, איה
81 סופר – היכן הוא דואג שהיה סופר כל אהות שבתורה, כלומר
82 שהיה בקי באותיות חסירות ויתירות שבכל התורה, כיצד יש
83 לכותבן, איה שוקל, שהיה שוקל כל קלים וחמורים שבתורה –
84 שיועד לדרוש וללמוד דינים ב'קל וחומר', איה סופר את המגדלים,
85 שהיה דואג סופר שלש מאות הלכות פסוקות במגדל הפורח באיור
86 – במי שיוצא לחוץ לארץ בתוך תיבה, האם הוא נטמא בטומאת
87 ארץ העמים שגור עליה חכמים.
88 אמר רבי [אמי], ארבע מאה בעי דואג ואחיתופל במגדל הפורח
89 באיור – ארבע מאות ספיקות הסתפקו דואג ואחיתופל בענין זה
90 של מגדל הפורח באיור, [ולא אישש לחו חד] – ולא פשטו אפילו
91 ספק אחד, מחמת חומר וקושי הספיקות. אמר רבא, רבותא למבעי
92 בעי – וכי גדולה היא להסתפק ספיקות, והרי לפני דרב יהודה בולי
93 תנזי בקוין – בדורו של רב יהודה היו כולם עוסקים רק בלימוד
94 סדר נזיקין, ואנן קא מתנינו נובא בעוקצין – ואילו אנחנו לומדים
95 את כל ששת סדרי המשנה, ואפילו במסכת עוקצין שבסוף סדר
96 סהרות אנו שונים הרבה דינים, מוכיח רבא שבזמן רב היה לא
97 היו בקיאים במסכתות אלו, שהרי בי הנה מטי רב יהודה – כשהיה
98 מגיע רב יהודה בלימודו למשנה זו, 'אשה שבבשת ירק בקדרה',
99 ואמרי לה – ויש אומרים למשנה זו [עוקצין פ"ב מ"א] 'יתים שבבשתן
100 במרפתן מהורים', אמר – היה רב יהודה אומר, היות דרב ושמואל
101 קא תינא קבא – אני רואה כאן סוגיות חמורות כסוגיות שהיו
102 עוסקין בהם רב ושמואל, שלא היה יודע מה הטעם לדינים
103 השנויים במשניות אלו, ואנן קא מתנינו בעוקצין תלת כרי מתבתא
104 – ואילו אנחנו שונים שלש עשרה ישיבות במסכת עוקצין,
105 ובקיאים בה היטב, ואף על פי כן, כשלא היו יורדים גשמים, רב
106 יהודה שליף מסאניה ואתא מטרא – היה רב יהודה חולץ את מנעלו
107 בדרך עינו, ומיד היו יורדים גשמים, ואנן צוחנין וליבא דמשנח בן
108 – ואילו אנחנו צוחים בתפילה על ירדת
109 גשמים, ואין משיחים עלינו מן השמים לקבל את תפילתנו, אלא
110 מוכח מן, שהקדוש ברוך הוא ליבא בעי – רצון ה' הוא כבונת
111 הלב של האדם, ולא רק בלימוד התורה, וכיון שבודרו של רב
112 יהודה היו חסידים יותר, היה ה' שומע לתפילתם, דכתיב (שמואל א'
113 טו ז) 'וה' יראה ללבב'.
114 הגמרא מביאה מימרא נוספת בענין דואג ואחיתופל: אמר רב
115 משרשא, דואג ואחיתופל לא [היו] סברי שמעתא – לא היו יודעים
116 לפרש את טעמי ההלכות כהוגן. מקשה הגמרא: מתקף לה מר

1 הגמרא דורשת את הפסוק בענין בלעם. נאמר בפסוק: ואת בלעם
2 בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל [בתרגום] אל תלליהם' (יהושע יג כב).
3 מבארת הגמרא: אמר רב, לשון אל חלליהם, שהיא לשון רבים,
4 באה ללמד שקיימו בו ישראל ארבע מיתות שנמסרו לבית דין,
5 כקולו, ושריפה, הרג וזנה, שתחילה תלו אותו וקיימו בוזה 'חנק',
6 והציטו אש תחתיו, וחתכו ראשו וקיימו בוזה 'סיף', ונפל לארץ
7 והתקיימה בו 'סיקלה', וכשנפל לאש התקיימה בו 'שריפה'.
8 הגמרא מבארת בן כמה היה בלעם כשנחרג: אמר ליה ההוא מינא
9 לרבי חנינא – שאל גוי אחד את רבי חנינא, מי שמיע לה בלעם פר
10 כמה הוה – האם ידוע לך בן כמה היה בלעם בשעה שנהרג על ידי
11 ישראל. אמר ליה רבי חנינא, מיכתב לא כתיב – אין דבר זה מפורש
12 בפסוק, אלא יש ללמוד זאת מדכתיב בתהלים (נה כד) 'אנשי דמים
13 ומרמה לא יחצו ימים', יש ללמוד שהיה פר תלתין ותלת שני או
14 פר תלתין וארבע – או בן שלשים ושלוש שנים או בן שלשים
15 ואלפס, שהרי ימי האדם הם שבעים שנה, שנאמר (תהלים ע"ז) 'ימי
16 שנותינו בהם שבעים שנה', ומחצית מימים אלו הם שלשים וחמי
17 שנים, ומכך שנאמר שאנשי דמים ומרמה אינם מגיעים לחצי
18 ימיהם מוכח שלא הגיע לגיל שלשים וחמש, אלא היה בן שלשים
19 ושלוש או שלשים וארבע. אמר ליה אותו גוי, שפיר קאמרת – יפה
20 דרשת, ליתר הו לי פנקסיה דבלעם – כיון שאני ראיתי את הפנסק
21 של בלעם, והנה כתיב ביה – והיה כתוב בו כך, 'פר תלתין ותלת
22 שנין בלעם יגרא בך קביל ותייה פתח ליםמאה' – בן שלשים ושלוש
23 שנים היה בלעם הניזר, כשחרג אותו פנחס שר הצבא.
24 הגמרא מביאה מימרא בענין הדרשות על בלעם הרשע: אמר ליה
25 מר בריה דרבנא לבריה, כבולוהו לא תפיש למדרש – בכל אותם
26 המנויים במשנה שאין להם חלק לעולם הבא, אל תרבה לדרוש
27 בגנותם, לבר – חוץ מבלעם הרשע, דכמה דמשכת ביה דרוש ביה
28 – שכל מה שאתה מוצא לדרוש בגנותו, תדרוש.
29 הגמרא דרשת פסוקים שנאמרו לגבי דואג האדומי: כתיב בפסוק
30 במקום אחד ששמו היה 'דואג' (שמואל א' כא ט), וכתיב בפסוק במקום
31 אחר ששמו 'דויג' (שם נב כח), ויש לברר מה היה שמו האמיתי. אמר
32 רבי יוחנן, בתחילה יושב הקדוש ברוך הוא ודואג שמא יצא זה
33 לתרבות רעה, ולכן נקרא שמו 'דואג', ולאחר שיצא לתרבות רעה,
34 אמר הקדוש ברוך הוא 'ויו שצא זה', לפי שהשכינה מצטערת על
35 אבדן הרשעים, ועל שם הלשון 'ויי' נקרא שמו 'דויג'.
36 הגמרא מביאה דרשות בענין דואג האדומי: [סימן לדרשות אלו,
37 גבור, ורשע, וצדיק, חל וסופר].
38 אמר רבי יצחק, מאי דכתיב – כיצד נדרש הפסוק (תהלים נב ז) 'מה
39 תתהלל ברעה הנגבור חסד אל כל היום', כך יש לדורשו, אמר לו
40 הקדוש ברוך הוא לדואג, וכי לא גבור בתורה אתה, ואם כן מה
41 תתהלל ברעה – מדוע אתה מתהלל לספר לשון הרע על דוד, וכי
42 לא חסד אל נטוי עליך כל היום – וכי אינך עוסק בתורה המכונה
43 'תורת חסד' (משלי לב כח), ואין זה ראוי שתדבר לשון הרע.
44 ואמר רבי יצחק, מאי דכתיב 'ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי'
45 (שם נ טו), אמר לו הקדוש ברוך הוא לדואג הרשע, מה לך לספר חוקי
46 – מדוע אתה עוסק בתורה, כשאתה מגיע לפרשת מרצחים ופרשת
47 מספרי לשון הרע, מה אתה דורש בהם, והרי אתה עצמך אמרת
48 לשון הרע לשאלו שאנשי נוב עיר הכהנים מורדים בו, וגרמת
49 להציחם, וכיצד אתה דורש פרשות אלו להוציאם מידי פשוטם.
50 דרשת הגמרא את סיום הפסוק (שם): 'ותשא בריתי עלי פיד', אמר
51 רבי אמי, כוונת הפסוק ללמד שאין תורתו של דואג אלא משפה
52 ולחזין, כלשון 'עלי פיד', שרק הוציא את הלימוד בשפתיו ולא
53 השיבו אל ליבו, לקיים את מה שהוא לומד.
54 ואמר רבי יצחק, מאי דכתיב 'ויראו צדיקים ויראו ויעלו וישקו' (שם
55 נב ט), שבתחילה ייראו – פחדו הצדיקים שלא ילמדו בני אדם
56 ממעשיו של דואג, שהיה חוטא ומצליח, ולכפוף וישקו – ולאחר
57 שמת בחצי ימיו, שמחו הצדיקים, שלא יהיה מי שילמד ממעשיו
58 הרעים.